

Vannkraften i egne hender

Hans H. Faanes, tidligere professor elkraftteknikk, NTNU
Jon Tveit, tidligere adm. direktør i Energiselskapet Asker og Bærum
Erling Diesen, tidligere NVE-sjef

Vi er overrasket og bekymret over de forslag til endringer i konsesjonslovene som Olje- og energidepartementet nå har lagt frem, og som langt på vei må karakteriseres som et privatiseringsfremstøt.

Det begynte svært bra ved at Regjeringen snudde et tilsynelatende nederlag i EFTA-domstolen til seier ved sin provisoriske anordning av 10. august i fjor. Domstolen sa at forskjellsbehandling av offentlige og private kraftverkseiere er i strid med EØS-avtalen. Offentlige eiere har evigvarende konsesjon, mens private har konsesjon for 60 år, hvorefter kraftverket hjemfaller vederlagsfritt til staten.

Vel, sa Regjeringen, da avviker vi det private eierskapet. Vannkraftressursene skal tilhøre det norske folk, de "tilhører allmennheten", og skal forvaltes til "det felles beste". Vi slutter fullt og helt opp om dette målet. Men her er det stor avstand mellom departementets retorikk og realitetene. Det foreslås at inntil en tredel av de offentlige kraftverkene kan selges til private. Dertil åpnes det for utleie. Omkring tolv prosent av kraftverkene er privat eiet. Teoretisk kan norske kraftverk etter noen år være 40 prosent eiet og 100 prosent drevet av private.

Vi fraråder delsalg til hvem som helst

Departementets høringsnotat åpner for at offentlige kraftverkseiere skal kunne selge inntil en tredel til hvem som helst, og fortsatt ha evigvarende konsesjon. I praksis vil det si til høystbydende. Dette har hittil ikke vært praktisert i særlig grad, sier departementet beroligende. Men hva med fremtiden?

Vannkraften blir stadig mer verdifull. Vi får flere kabler til Europa som møter stigende brenselpriser og strengere miljøkrav for sine kull- og gasskraftverk. Vannkraftens uovertrufne evne til å tilpasse produksjon til forbruk blir stadig mer ettertraktet i samkjøring med atom- og varmekraftverk, som bare kan reguleres langsomt og kostnadskrevenende, og med vindkraftverk, som bare produserer avhengig av vinden, og ikke av forbruket.

Disse forhold vil føre til økt interesse utenfra for våre vannkraftverk. Men det er ytterst betenkelig å selge. Ikke bare fordi kraftverkernes verdi vil øke i fremtiden, men også fordi de i praksis er evigvarende. Markedet honorerer aldri inntekter som ligger langt frem i tid, i det salgssummen vil være den neddiskonterte verdi av en årlig, fremtidig inntekt. Kommende generasjoner må ta tapet dersom vår generasjon selger.

Dessuten, og det er det alvorligste, vårt kraftsystem er ikke bare en evigvarende "pengemaskin" med stigende verdi. Det er også vår viktigste infrastruktur. Svikter strømforsyningen, svikter alt annet også. Derfor er det etablert omfattende sikkerhetsordninger for å gjøre kraftforsyningen robust mot alle tenkelige påkjenninger, naturgitte og menneskepåførte. Disse ordningene er i sin natur strengt konfidensielle. Skal vi la hvem som helst gjennom deleierskap få innblikk i forhold som er avgjørende viktig for rikets sikkerhet?

Utleie av kraftverk er betenkelig

Regjeringen bebuder en utleieordning for vannkraftverk, og vil komme tilbake med forslag om nærmere bestemmelser. Foreløpig er vår kommentar at kombinert med salg av inntil en tredel kan utleie i verste fall bety at våre kraftverk blir økonomisk styrt utenfra.

Staten og kraftkommuner kan bli snytt for store verdier

Departementet åpner for at eiere av private kraftverk kan selge til offentlige selskaper til markedspris før hjemfall inntreffer. Markedspris vil være gitt av at offentlig kjøper får evigvarende konsesjon, ikke av selgers lavere verdi pga begrenset gjenværende konsesjonstid. Dette vil medføre at staten og kraftverkskommunene – som kan tildeles inntil en tredel - blir snytt for verdien av hjemfallet. Men de private eierne får en gavepakke i mangemilliardersklassen, som ikke var forutsatt i deres opprinnelige konsesjoner. Riktignok øker da den offentlige eierandel av kraftverkene noe raskere, men er det verdt prisen?